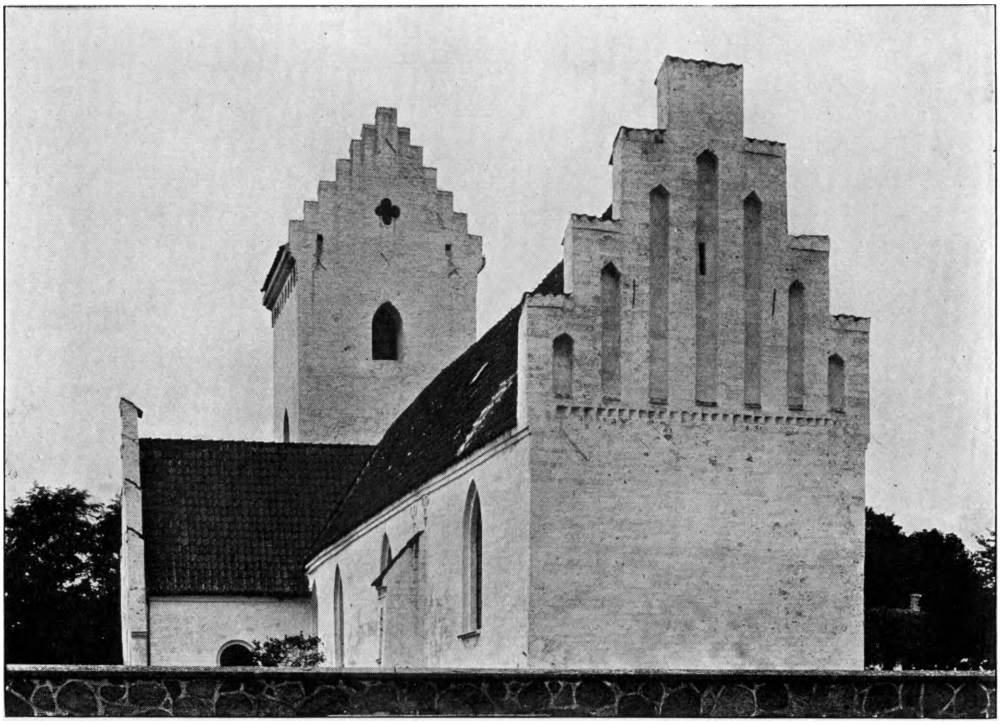

C. A. J. 1914

Fig. 1. Spjellerup. Ydre, set fra Sydøst.

SPJELLERUP KIRKE

FAKSE HERRED

Ved Skøde af 12. Juni 1679 fik Baron Jens Juel til Juellinge overdraget Jus patronatus[1]. 1718 blev Kirken mageskiftet til Frederik 4.; fra 1. Jan. 1732 blev den overleveret Prinsesse Sophie Hedevig[2], efter hvis Død 1735 den tilhørte Vemmetofte Kloster, indtil den overgik til Selveje 1. Jan. 1918. Før 1735 var Spjellerup Sognekirke for Vemmetofte Hovedgaard, hvad der sikkert har haft Betydning for Kirkens Bygningshistorie.

Kirken ligger nu midt i det lille Sogn, men inden Vemmetoftes Udskillelse laa den nordligt i Sognet, fjernt fra dets Kystlinje. *Kirkegaardsmuren* er moderne, af kløvet Kamp. 1663 opbrød 2 Karle i 8 Dage et Stykke gammelt Stengærde af Grunden, og der muredes 7 Favne Mur »over 2 Fod høj«. 1719 byggedes en Port med Bue (Rgsk.).

Kirken er en Langhusbygning, hvis Arkitekturhistorie er usædvanlig kompliceret. Langhuset er bygget i fire forskellige Perioder. Ældst er Vestpartiet, der sammen med Taarnet er en Rest af den romanske Kirkebygning, yngst Østenden, der først er opført paa Renaissancetiden. De to Vaabenhuse mod Syd og Nord er sengotiske.

Den romanske Bygning, af *Faksekalk-Kvadre,* blev stærkt ændret allerede i senromansk Tid, og den Del af den oprindelige Stenkirke, som staar bedst bevaret, er derfor *Taarnet.* Dets Sokkel synes at være ommuret paa Vestsiden, hvor den er retkantet, men har mod Nord og Syd bevaret en Skraakant. I Taarnhjørnerne er der, saavidt det kan ses under Puds og Kalk, større Hjørnekvadre. Oprindelig Murteknik kan iagttages dels under Skibets nuværende Tag, dels paa Væggene i andet Stokværk, hvor Kalkstenene er ret smaa og uregelmæssige, og hvor Fugerne er rillede som i Kampestenskirkerne; i Østvæggen findes, brudt af en nyere Loftsdør, en Rest af et enkelt Skifte skraatmurede Sten, og nederst i Nordvæggen er der et rudestillet Bomhul. Iøvrigt er Murfladerne næsten overalt nyere overpudsede og de romanske Detailler forsvundne ved senere Ændringer (se S. 498). Hvorvidt den nuværende Deling i fire Stokværk svarer til den oprindelige, lader sig ikke sikkert paavise. Romansk er Størstedelen af den østre Taggavl, der dog i Modsætning til de nedre Mure er af Kridtkvadre i regelmæssige Skifter; om Gavlen fra første Færd har haft Kamtakker ligesom nu, kan ikke afgøres, men bevaret er den ejendommelige, firkløverformede Gavlglug, o. 83 cm høj, med retvinklede Karme af fint tildannede Sten. Baade Gluggens Form og Murtekniken tyder paa, at Gavlen tilhører den senromanske Ombygning, som ogsaa paa anden Maade har præget Kirken. *Skibets* gamle Taglinie spores som en mørtelfyldt Rille paa Taarnets Østmur; Toppen, der brydes af en nyere Loftsdør, ligger adskilligt lavere end Langhusets nuværende Mønning. Af Skibets oprindelige Detailler er der kun paavist en enkelt Rest, nemlig Vestkarmen af den rundbuede Norddør, der har siddet usædvanlig tæt ved Nordvesthjørnet. Iøvrigt er de 4 m høje Langmure næsten helt omdannede i senromansk Tid og *Østenden med Koret* fuldstændig nedrevet. Ved en Udgravning til Varmeværk 1929 var der Lejlighed til under Langhusets Gulv at iagttage Rester af Skibets oprindelige Triumfvæg og af Korets Nordmur, nemlig Grundsten og derover Mørtelpakninger med Kamp, Flint og Faksekalkbrokker i et o. 50 cm svært Lag; Grundsten i Korets Nordhjørner har muligvis tjent som Underlag for senere Hvælvingspiller. Gravningen naaede ikke saa langt mod Øst, at Fundamenter af Korets Østmur afdækkedes. Om Korbuens Kragsten se S. 496.

Fra den oprindelige Kirke stammer fire *Billedkvadre* af Faksekalksten, alle henved 50 cm høje og hver med en Dyrefigur i kraftigt Relief: et Svin og tre Løver (Fig. 5). To af Løverne og Svinet er indsat i Soklen under Langhusets næstyngste Afsnit, den tredie Løve i Vaabenhusets Vestmur.

Naar Taarnet fraregnes, har den oprindelige Kirkes Dimensioner været smaa, Skibets Indre kun 5 × 6,30 m, Koret 2,70 m bredt og vistnok kvadratisk. Bygningens Lidenhed gør det forstaaeligt, at den har faaet en meget ejendommelig, maaske enestaaende *senromansk Udvidelse,* idet man til det gamle

Skib har føjet *Sideskibe,* som nu atter er forsvundne (Fig. 3-4). For at tilvejebringe Forbindelse mellem det oprindelige Skib og Tilbygningerne blev begge Langmurene gennembrudte med et Par rundbuede Arkader, af hvilke de søndre nu er stærkt ødelagte, medens de nordre trods Tilmuringen staar vel-

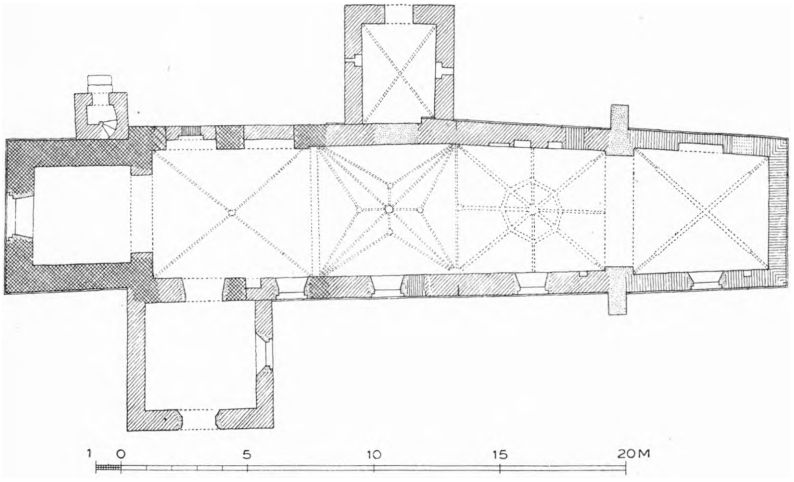

Fig. 2. Spjellerup. Plan. 1:300. Maalt af K. V. Barfoed 1914 (Aage Roussell 1930).

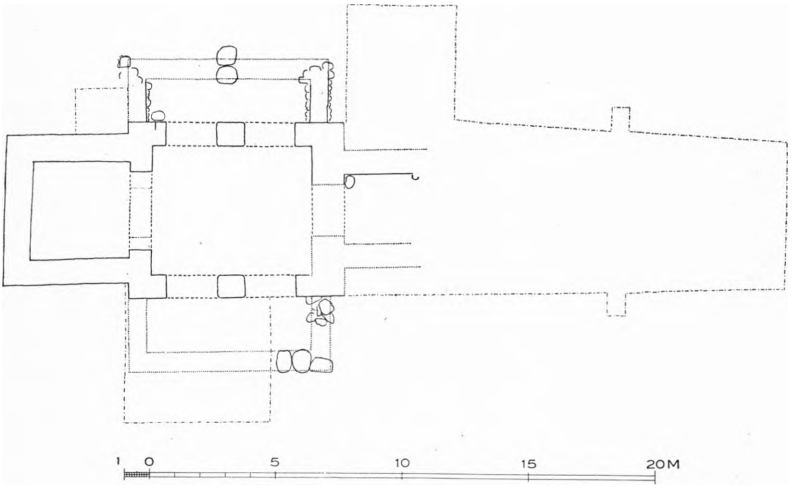

Fig. 3. Spjellerup. Plan af det romanske Anlæg. 1:300. Tegnet af Aage Roussell 1930.

bevarede med en firkantet, paa Hjørnerne delvis skraafaset Midtpille. Arkadernes Buer og Vanger er af *Kridtkvadre,* og det samme Materiale er sporet i de sparsomme, under Jorden gemte Rester af de nedrevne Sideskibe. Ved smaa Prøvegravninger langs Skibets Nordside (1915) og Sydside (1930) afdækkedes Dele af Fundamenterne; nordre Sideskib, der kun synes at have været o. 1,70 m bredt, har haft spinkle, næppe mere end 75 cm brede Mure; af søndre

Sideskib, der vistnok har været lidt bredere, fandtes kun Grundsten. Begge Steder saas det tydeligt, at Sideskibenes Flankemure er yngre end Midtskibet. Efter de nysnævnte Billedkvadres Placering er det ikke usandsynligt, at de en Tid har været flyttede til Sideskibenes Ydermure, og det er givet, at de ejendommelige Sideskibe er nedrevne henimod Reformationstiden, idet Kirkens søndre Vaabenhus ikke kan være yngre. Samtidig med Nedrivningen har man tilmuret Arkaderne med Kridtkvadre, saa at de nu især paa Nordvæggen viser sig som indvendige Blændinger; i den nordvestre Arkade er Spærremuren dog delvis af Munkesten med en udad rundbuet, indad fladbuet Norddør, der senere er tilmuret med Kridtkvadre[3].

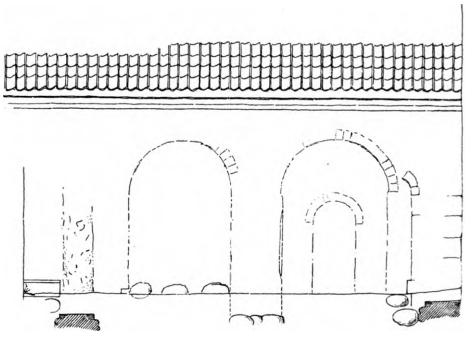

Fig. 4. Spjellerup. Vestparti af Skibets Nordmur. 1:150. Maalt af K. V. Barfoed 1914 (Tilføjelser af C. A. Jensen 1915).

Senere Ændringer og Tilføjelser. Da den romanske Kirkes Østende jævnedes med Jorden, erstattedes den, o. 1425—50, af en gotisk *Korbygning* af samme Bredde som det oprindelige Skib. Murene, der for Størstedelen er murede af ældre Materialer, Faksekalk og Kridt, og som har Skraakantsokkel af Kridtsten, har ikke bevaret oprindelige Detailler; et rundbuet, 170 cm højt Sydvindue med Munkestenskarme, nu tilmuret med Kridtkvadre, kan ikke være Bygningens oprindelige. Rummet overdækkes af et højtsiddende, i Væggene indbygget Stjernehvælv af usædvanlig kultiveret Form (Fig. 6). De spinkle, pærestavprofilerede Ribber (ingen Overribber) mødes i fem profilerede Slutsten (af Kridt?), de fleste ottekantede, en enkelt af de mindre dog rund. Paa den midterste findes en Roset i svagt Relief, nu (siden det elektriske Lysanlæg 1915) dækket af moderne Stuk. Hvælvets vestre, uprofilerede Gjordbue, der er svagt spidset, løber ligesom de tilstødende Ribber ned paa profilerede Konsoller af Kridtsten, der muligvis er Rester af den romanske Korbues Kragbaand. Den østre Gjordbue har derimod samme Profil som Ribberne, og umiddelbart Øst for dens Toppunkt sidder en sjette Slutsten, cirkelrund og prydet med et lavt Relief: et Kristushoved med Korsglorie. Dette viser, at det gotiske Kor ikke kan have haft lige Østgavl, men at der maa have været en Korpolygon, hvis Hvælvingsribber har sluttet sig til den nysnævnte sjette Slutsten.

Efter Korets Ombygning er *det gamle Skib* overdækket med et i Væggene indbygget *Krydshvælv,* som har Kvartstensribber og Toprude (brede Overribber). Hvælvet, hvis østre Ribber løber ned paa grove Kragsten, støtter paa Stjernehvælvets, efter Triumfvæggens Nedbrydning opførte Gjordbue, og maa derfor være yngre end denne.

I den seneste gotiske Tid, efter 1500, har man nedrevet Østenden af det gotiske Kor og givet Langhuset en *Forlængelse,* der smalner ret stærkt mod Øst. Kridtkvadermurene har over Skraakantsoklen ikke bevaret oprindelige Detailler i det ydre. Rummet, i hvis Vægge der er flere Gemmenicher og Blændinger, delvis fladrundbuede og meget uregelmæssige, overdækkes af et ottedelt Hvælv med grovt murede Enkeltheder. Hovedribberne, af hvilke en enkelt nederst har lidt Ornamentik, er dels Halvstens, dels Kvartstens, og nær Toppen er der et Sæt trekløverprofilerede Tværribber, der minder om et Edderkopspind (lette Overribber); se Plan Fig. 2. Bygningsafsnittets Østmur er fuld-

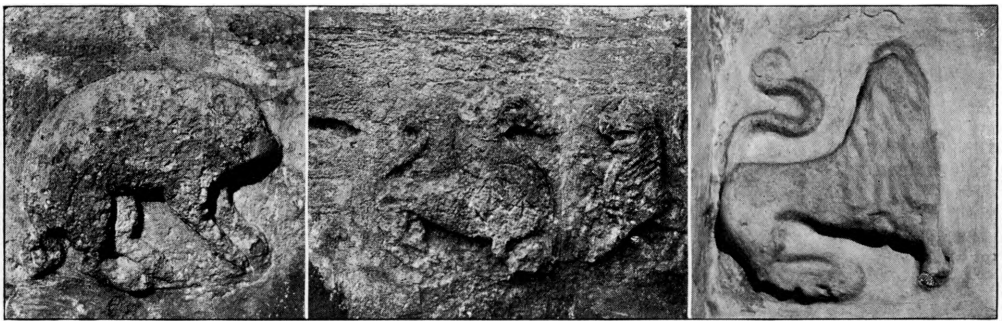

V. H. 1929

Fig. 5. Spjellerup. Romanske Billedkvadre.

stændig forsvundet, erstattet af moderne Murværk med Støttepiller og en rund Korbue, fornyet 1891 (Kaldsbog).

Snart efter 1550 fik Langhuset endelig sin nuværende Længde ved Tilføjelsen af det *østligsle Hvælvingsfag.* Murene er af brede Munkesten i Krydsskifte over en Skraakantsokkel, hvori der er firkantede Glugger ned til en tøndehvælvet Gravkælder. Den kamtakkede Østgavl har over et Savskifte syv Højblændinger med Spærstik. Rummet, i hvis Vægge der er en Gemmeniche og en fladrundbuet Blænding, overdækkes af et Hvælv med kantfasede Halvstensribber (ingen Overribber). Tilbygningen, der en Tid har haft en lille, nu tilmuret Norddør, har rimeligvis tjent som Gravkapel for Vemmetoftes Ejere og er sikkert først i ret ny Tid indrettet som Kor.

Svarende til Langhusets fire Hovedafsnit er ogsaa dets *Tagværk* delt i fire Dele, hvis Alder dog ikke overalt stemmer med Murværket. Over det romanske Skib er Tagværket fornyet i 1500'erne; Konstruktionerne har delvis sengotisk Skema, men der er Nummerering med Romertal (i Syd med Stik). Over det følgende Fag har det ret spinkle Tømmer ingen Dragere, men lange Krydsbaand og er maaske samtidigt med Stjernehvælvet (hugne Numre). Over det næstøstligste Fag findes en typisk sengotisk Konstruktion (Huljerns Stregnumre, paa Kongerne Tegn). Over det østligste Fag er Tagværket af Fyr.

Fra o. 1500 stammer de to *Tværbygninger,* begge af Munkesten i Munkeskifte.

Den nordre, der nu er Material hus, har fladbuede Glugger og nu kamlos Gavl med tre spidse Højblændinger; det indre overdækkes af et Hvælv med Kvartstensribber. Oprindelig har Udbygningen tjent som Vaabenhus, men den spidsbuede Norddør er ommuret med smaa gule Sten og en Dør ind til Langhuset ødelagt af Varmeværket, der sidste Gang er ændret 1930. *Vaabenhuset,* mod Syd, har i Murene talrige Kridtkvadre, der kan hidrøre fra de romanske Sideskibe; Gavlen, som er forhøjet endnu i sengotisk Tid, har fem spidsbuede Højblændinger; paa dens Inderside spores ældre og lavere Kamtakker.

Taarnets senere Ændringer. I sengotisk Tid blev Taarnrummet sat i Forbindelse med Skibet ved en spids, overgribende Taarnbue, og samtidig blev der indbygget et Taarnhvælv, der senere er nedrevet, saa at der nu kun ses svage Spor. I samme Periode blev der brudt en Indgangsdør med fladbuet Munkestensstik ind til 2. Stokværk. Døren synes først at have været tilgængelig ad en ydre Træstige, men snart efter (o. 1550?) rejstes der et *Trappehus* af Munkesten i Munkeskifte med en Vindeltrappe, der mod kirkelig Sædvane har Egetræstrin, hvis profilerede Ender danner Spindelen, og som er underbyggede med fladbuede Binderstik. Nok saa ødelæggende for Taarnets romanske Karakter blev de o. 1830—40 foretagne Ombygninger. Da fik Taarnrummet foruden det store Vestvindue sit nuværende, empireagtige Stukloft. I 3. Stokværk udvidedes og omformedes det vestre Glamhul i linealgotisk Stil, medens de spidsbuede Glamhuller i Nord og Syd rimeligvis er ældre. Over 4. Stokværk, som har Urskive mod Vest og et spidsbuet Glamhul mod Øst, lagdes paa de tre Sider af Taarnet, men ikke mod Øst, en spinkel Spidsbuefrise og derover en svær Gesimsprofil, og desuden ommuredes hele den vestre Taggavl med Firkløvervindue som det østre, ligesom begge Gavle fik nye Kamtakker. Alle de nævnte Dele er af Kridtkvadre, og samme Materiale brugtes i en Bæltegesims mellem 1. og 2. Stokværk, der vistnok har svaret til Taggesimsen, men senere atter er fjernet.

Hele Bygningen staar overpudset og hvidkalket med teglhængte Tage. 1718 blev Blytaget paa Kirkens Nordside istandsat; 1719 blev den anden Side tillige med Taarntaget, der begge var belagt med Hulsten, repareret (Rgsk.). Nu ligger der kun Bly paa Trappehuset. Vinduer og Døre er linealgotisk moderniserede.

INVENTAR

Alterbordet er fuldstændig dækket af et nyt, glat Fyrretræspanel.

Altertavle (Fig. 7), i Bruskbarok fra o. 1630—40, af samme Type som Tavlerne i Smerup og Havnelev, med et anseligt Storfelt flankeret af Moses og Johannes Døberen, der bærer den gennemløbende Storgesims. Topstykket, foran hvis

glatte Rammestykker der synes at mangle Hermer, er delt i to rundbuede Arkadefelter. Topornamentet omfatter et rundt Felt med C 4 under aaben Krone. Topvingerne er stærkt bruskede, men en Del Snitværk som Krumknægte og Storvinger mangler nu. Paa Storgesimsens Yderkanter staar to Kors, det ene med Kobberslangen, det andet med Kristus. Midtbilledet, der blev anskaffet 1846 (Kaldsbog), er et Oliemaleri paa Lærred, 118,5 × 99 cm, forestillende Hyrdernes Tilbedelse. Tavlen er egetræsmalet, iflg. Paaskrift paa Bagsiden, af »W Vogt Maler 1854«. 1758 nævnes, at †Alterbilledet forestillede Nadverens Indstiftelse, og at der derunder var to Vaaben med Bogstaverne TB og BB (Tyge Brahe, Ejer af Vemmetofte 1625—40, og Berete Brok).

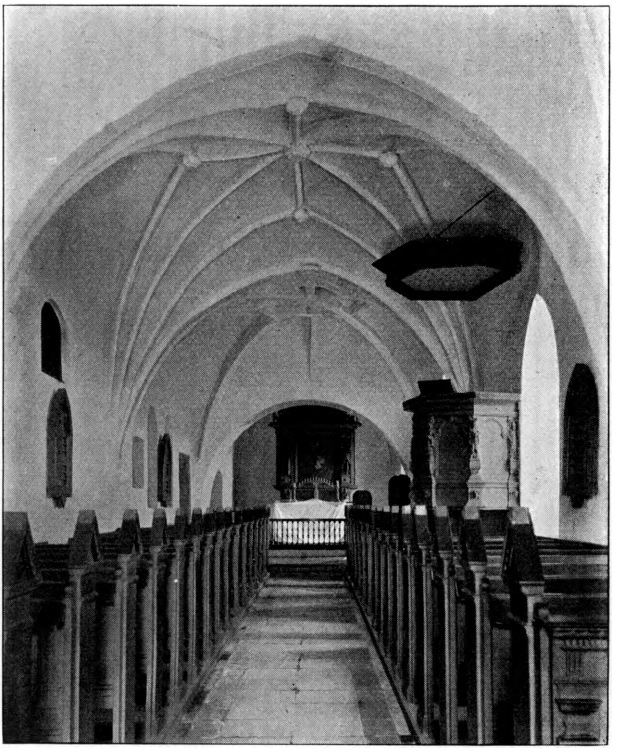

M. M. 1910

Fig. 6. Spjellerup. Indre, set mod Øst.

Altersølv. Kalk, 23,2 cm høj, af kbh. Prøvesølv 1734, med sekstunget Fod, spinkelt profileret Skaft, seksdelt Knop; Mestermærke for O. F. Wilcken 1732 (Olrik 399). Samtidig glat *Disk.* 1733—34 blev den gamle Kalk og Disk sendt til Herskabet, som i Stedet gav en ny (Rgsk.).

Rund *Oblatæske*; under Bunden er graveret: »Helliget til Herrens Helligdom udi Spielderup af M J Ao 1748«; iøvrigt omdannet, vistnok 1846; utydelige Stempler. 1747—48 nævnes, at der i Stedet for en Trææske til Oblater blev foræret en Sølvoblatæske med Laag indfattet i forgyldt Filigranarbejde (Rgsk.). *Sygekalk* af kbh. Prøvesølv, 12,8 cm høj, med rund Fod, rundt Skaft og riflet Knop; paa Kummen Fr. 4.s Spejlmonogram; Mestermærke for Nicolai Junge 1725 (Olrik 382). Samtidig *Disk* med graveret Cirkelkors og Frederik 4.s kronede Spejlmonogram. Futteralet er indrettet til †Vinbeholder i Kummen.

Alterstager, 43 cm høje, gotiske, med tre Ringe, hvoraf den midterste er svær og skarpkantet, de to andre ganske svage, og tre Fødder med Antydning af Tæer.

†*Røgelsekar*, som i 1700'erne kaldtes et Ildkar, siges i 1809 at være »af simpelt Arbejde uden Inskription«.

†*Alterklæde* af rødt Damask, og †*Messehagel* af rødt Fløjl anskaffedes 1733—1734 (Rgsk.).

Korbuekrucifiks (Fig. 8), med Sidefigurer, sengotisk, fra o. 1500—25, sikkert fra samme Værksted som Smerup-Krucifikset og maaske Næstved-Arbejde (sml. S. Mortens Kirke S. 146). Figuren, o. 120 cm høj, har næsten vandrette Arme og strakte Ben. Det profilerede Korstræ afsluttes af kvadratiske Endeplader med Firpas, der er glatte som i Smerup, men i Hjørnerne er der skaarne Blade. Paa Korstræet, i hvis Hulkanter der endnu sidder en Række smaa firbladede Nellikeblomster støbte af Bly, er der Not til Sideornamenter, og i Endepladernes Kanter spores Nagler til Blomsterværk. Under moderne Egetræsmaling og Legemsfarver ligger Rester af oprindelig Staffering paa Kridtgrund. 1758 stod under Krucifikset med Munkeskrift: »Respice, qui transis, quia tu mihi causa doloris, en morior pro te, peccatum des me pro me«. To hertil hørende Sidefigurer (Fig. 9) henstod paa Vaabenhusloftet, men blev, efter at være konserverede 1915 af Nationalmuseet, anbragt ved Korsets Sider. Begge Figurer er helt runde, omtrent 97 cm høje og bærer Spor af oprindelig Staffering paa Kridt. Krucifiksgruppen er nu anbragt paa Nordvæggen i Skibets Vestfag[4].

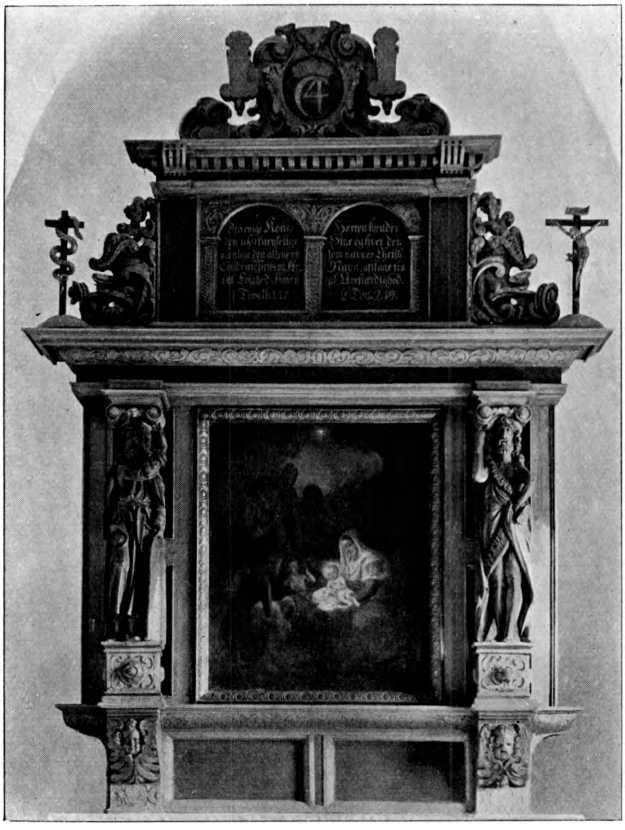

Fig. 7. Spjellerup. Altertavle o. 1630—40. C. A. J. 1914

Font af Granit (Fig. 10), romansk, af to Sten. Den lille Kumme, Tvm. 68 cm (intet Afløb), har paa Siderne fire Cirkler med karvesnitagtige seksoddede Stjerner og herimellem palmetagtige, foroven tredelte Blade. Den runde, forholdsvis høje Fod har langt, profileret Skaft med svær Tovstav; Undersiden har en 5 cm tilbagespringende Kant, hvad der sammen med

den paafaldende Form kunde tyde paa, at Foden er en oprindelig Kumme, der er vendt.

Fad af haanddrevet Messing, af nederlandsk Type fra o. 1625—1650. Den ottekantede Rand har en Bølgeranke med Blomster, den runde Bund Kristi Daab; Figurerne tegner sig paa Baggrund af Ranker. *Tinkcande* anskaffet 1831 (Kaldsbog).

Prædikestol i Højrenaissance, af Tryggevældetype fra o. 1615—20. Hjørnefigurerne forestiller Evangelisterne og S. Pawel, hvis Navne er reliefskaarne paa Profilkonsollerne. Baade disse Figurer og Storfelternes Arkader minder meget om Stolen i Lidemark (se S. 246). Moderne Fodstolpe og moderne Opgang, hvori der er brugt en gammel Dørfløj af Fyr med et Englehoved af Eg (fra o. 1620?) i en Portalgavl. Himmelen er samtidig med Stolen, men nu uden Topkartoucher. Under nyere Egetræsmaling spores oprindelig Staffering, der 1758 var: i Storfelterne danske Skriftsteder (Matth. 11, 28; Matth. 9,12; Joh. 11,25; Rom. 13, 1; Koloss. 3, 16), og under et af dem Aarstallet 1620; desuden et latinsk Skriftsted (Jer. 15, 19) og i de nedre Smalfelter malede Vaabenskjolde og Bogstaver, KVFMG og EBFKW, henvisende til Knud Urne, Lensmand paa Tryggevælde 1619—22, og Fru Margrete Grubbe, samt Eske Brok til Vemmetofte, død 1625, og Fru Karen Wiffert[5]. Paa Himmelen stod et latinsk Skriftsted (Matth. 28, 18—19). 1755 siges, at der over Døren til Prædikestolen skal have staaet: »Anno 1620 Pastore Nicolao Petri F: Wivildio«. 1721 blev Prædikestolen, som var løs og for højt oppe i Kirken, nedtaget og fæstnet (Rgsk.). 1725 blev anskaffet et † *Timeglas* og en »Støtte med Løvværk« dertil.

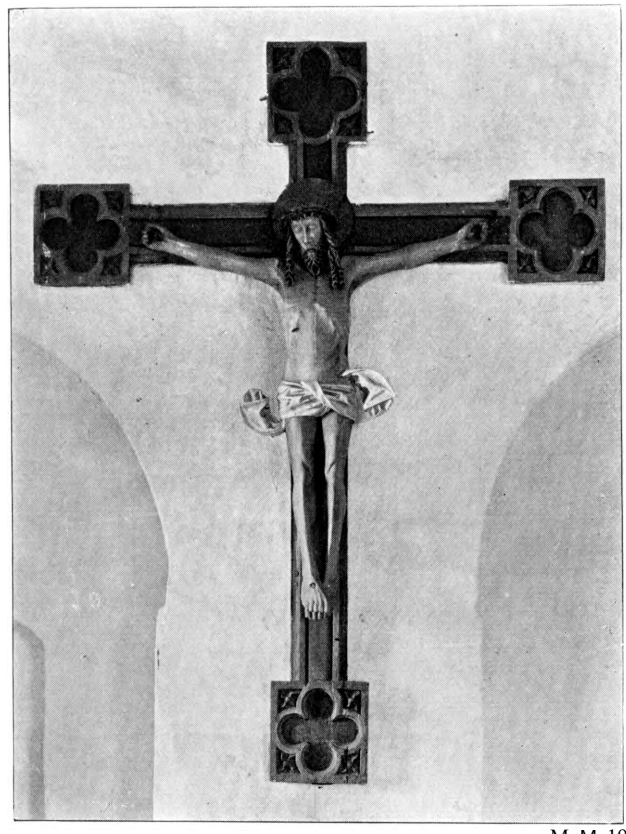

M. M 1910

Fig. 8. Spjellerup. Krucifiks o. 1500—25.

Stoleværk. Degnestol af Fyr, fra o. 1550—75. Forsiden af Pulten har fire staaende og derover tre liggende Foldeværksfyldinger. I de halvrundt afsluttede

Gavle er der paa Vestsiden skaarne Ornamenter: Halvroset, Bladstjerne i en Cirkel, og under den sidste et Foldeværksfelt. Bænkens Rygpanel svarer ganske til Forpanelet, ligesom Gavlene har skaarne Ornamenter: en Cirkel med et sengotisk symmetrisk Skjold, hvori et Akantusblad og derunder et Foldeværksfelt. I Pulten er snittet: »1645«, et sammenskrevet HMS, og »Hans Mogensøn Spjelderup«. Stolen har bevaret sin oprindelige, partielle Staffering. De liggende Foldeværksfelter har sort, de staaende rød Bund; røde Profilkanter, rød Stjerne paa sort Bund, lodret delt Vaaben med sort og rødt. Paa de ikke udskaarne Gavlsider er der ridset seksoddede Cirkelstjerner med rød Bund. †Skriftestol istandsattes 1724 af Mikkel Mliller, Snedker paa Vemmetofte, og grønne Gardiner købtes hertil (Rgsk.)-

C. A. J. 1914

Fig. 9. Spjellerup. Sidefigurer fra Korbuekrucifikset.

Stolestaderne er nymodens; kun ved Indgangen findes et renset Egetræspanel (Fig. 11) fra o. 1630—40, der tidligere har staaet op mod Koret. De tre Arkadefelter har bruskbarokt Fladsnit. 1820 blev alle Stolene saa godt som af nyt opsat (Kaldsbog).

†Pulpitur istandsattes 1723 (Rgsk.). Nyt Pulpitur blev anskaffet 1820 (Kaldsbog).

† *Ligbaare* blev anskaffet 1729, »siden det ofte forefalder, at der kan være to Lig paa een Gang at begrave« (Rgsk.).

† *Sejerværk,* nævnt 1661 (Rgsk.); 1718 nævnes en Del Stykker af et gammelt Sejerværk og et Sejerværk i Taarnet.

Klokker. 1) Firliniet Indskrift over en Akantusbladrække: »Denne Klocke hafver erligc (!) welbyrdig Mand Otthe Thot til Nes kong. May. Befalnings Mand daa(!) Tranekiær Slet(!) med hans kiere Frue Fru Jytte Gyldenstiern til Syndervans(!) ladet støbe Aar 1640 d. 12. Juni Gud onde os her at lefve saa, at videt(!) evige Lif maa faae«. Paa Siderne Thotts og Gyldenstjernes Vaaben i højt Relief. Om Mundranden en i Støbningen udflydt Indskrift, hvoraf kan læses: »Soli deo... en ich geflossen. M. H A ... hat mich gegos-

sen«. Paa Kroneranden er over Indskriften graveret: »1½ Svll.« Hankene har Skæggemasker. Tvm. 85 cm.

2) Støbt af H. Gamst og H. C. Lund 1848. Tvm. 90 cm.

1721 blev den store Klokke, som var revnet, ført til Kongens Gethus i København og omstøbt her af Henric Tessin (Rgsk.). 1758 nævnes dens Indskrift: »Deo Gloria, Regi Salus, Ecclesiæ Incolumitas, Regno Pax. Me Refundit Ao MDCCXXIV Henr. Tessien. Hafnia F 4« (»Ære være Gud, Kongen Frelse, Kirken Uskadthed, Riget Fred. Henr. Tessien omstøber mig 1724 i København«). 1666—67 blev den gamle brudne Klokke nedtaget og aget til Rotgiteren i København (Rgsk.).

Et *Klokkeværk* af Eg blev opsat af nyt i 1669—70 (Rgsk.).

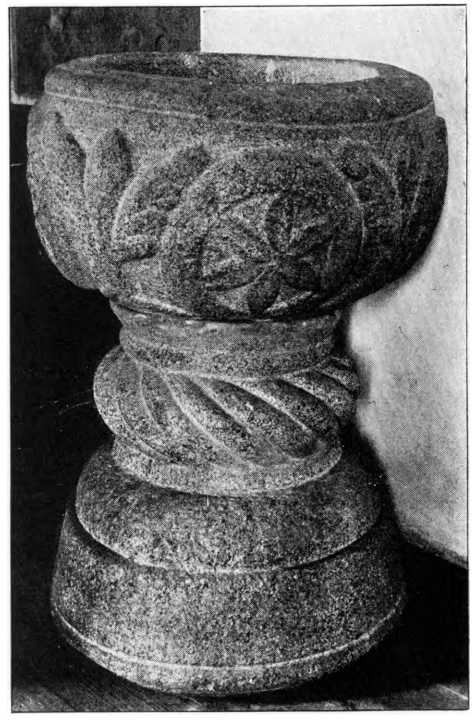

V. H. 1929

Fig. 10. Spjellerup. Font.

GRAVMINDER

Gravsten. 1) over Jens Brok, død paa Wemetofte 1565 »oc vor pa sit andit Ar« (Fig. 12). Indskriften, med Renaissancemajuskler, omgives af en Kartoucheramme med Diademhoveder, fire Anevaaben, foroven Brok og Brahe, forneden Podebusk og Krummedige, samt Englehoveder. I Stenens fire Hjørner er der Blomster. Vistnok Næstvedarbejde. Kalksten, 133 × 105 cm; laa i 1809 »forved Alteret«, men er nu indsat i Nordvæggen i næstøstligste Fag.

2) over Bodil Larsdatter, født 24. Maj 1692, gift i Maj 1709, med Hans D. Homsoner, siden i Maj 1742 med Mads Steenberg; død 30. Maj 178[?]. Kalksten, 172 × 93 cm, med ret plumpe Rokokoornamenter langs Randen, Evangelistrelieffer i Hjørnerne og mellem dem foroven den opstandne Frelser, forneden Engel med Le og Timeglas. Henstillet ved Kirkegaardsdiget, syd for Vaabenhuset.

3) »Foran denne Mindesten hviler« Peter Ostenfeldt, født 10. Okt. 1733, Præst i Lillehedinge i 26 Aar og i Spjellerup i 8 Aar, i to Ægteskaber blev han Fader til tre Sønner og seks Døttre; en Enke og to Døttre begræde hans Død; død 1. Decbr. 1795. Dette Minde sattes af Enken Thomine Justine født Bruun[6]. Fordybet Tværskrift. Sandstensplade, 125 × 60 cm, med riffelhugget Kant, paa Vaabenhusets vestre Mur.

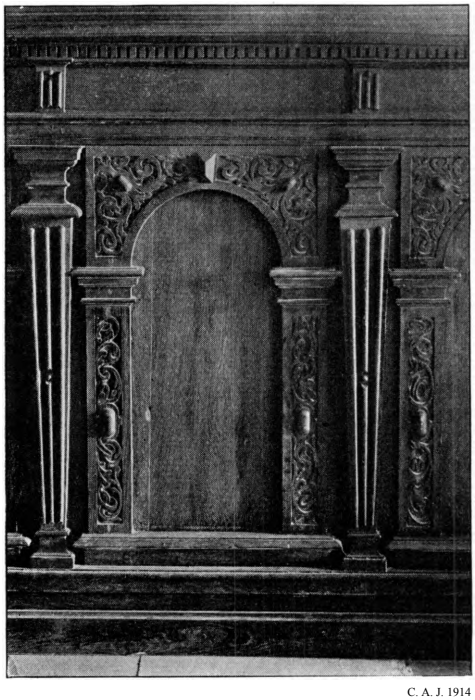

C. A. J. 1914

Fig. 11. Spjellerup. Stolestadepanel o. 1630—40.

Kisteplade af Tin over »den oplyste Tænker og retskafne Mand, velærværdige og højlærde Hr. Niels West Buch«, senest Præst for Lyderslev og Frøslev Menigheder, født 21. Sept. 1720, gift med Dorthe Marie Find (død 1781), død 4. Maj 1795; 6 efterladte Børn. I en Niche i Skibets Sydvæg[6].

Forsvundne Gravminder. Til Gravhvælvingen under Langhusets Østende blev der 1724 anskaffet Jernkiler til Hvælvingen, og 1728 »af Fornødenhed bag Alteret tilmuret et Hul for at forekomme den Stank og Lugt, som kom op derigennem fra Begravelsen« (Rgsk.). Begravelsen blev tilkastet vistnok i første Halvdel af 1800'erne, og ved denne Lejlighed optoges en, senere forsvunden, †1) *Kisteplade* over Fru Margrethe Bille, død 4. Maj 1595[7].

1755 nævnes en anden Kiste i Koret med †2) Indskrift over Jomfru Sophie Ackeleye, Datter af Landsdommer Knud Gabrielsen Ackeleye til Hjulerød og Fru Sophie von Woyen, født 26. Marts 1625 paa Hjulerød, død paa Søholm 26. Jan. 1661. 1755 og 1758 nævnes, at der ogsaa var en aaben Begravelse lige overfor Prædikestolen, midt paa Kirkegulvet, og heri stod 4 Kister med følgende Plader:

†3) latinsk Indskrift over Provst Lars Frederik Hjort, født 1620, død 1677.

†4) over Provst, Mag. Jacob Nielsen, født 22. Maj 1654, kom til Akademiet 1673, ordineret til Spjellerup og Smerup 1677, gift 1. Okt. 1679 med »sal. Madam« Anna Holgersdatter Bruun (4 Sønner, 2 Døttre), Provst over Faxøe Herred 9. Juni 1710, død 11. Apr. 1711.

†5) over Anna Holgersdatter Bruun, født 20. Okt. 1656, død 1. Nov. 1710.

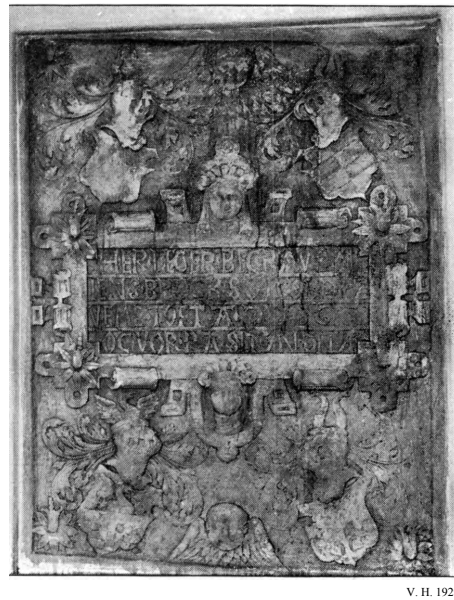

V. H. 1929

Fis. 12. Spjellerup. Gravsten over Jens Brok, død 1565.

†6) over Sognepræst Holger Jacobsen Lindam, født 2. Okt. 1682, død 4. Marts 1731.

1878 blev en halv Snes Kister, der henstod i Kirkens Materialrum, nedgravne.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1661—72, 1718—30 (RA), 1718—61 (Vemmetofte Arkiv). — Kaldsbog 1797—1893 (LA), fra 1866 (ved Embedet). Synsprotokol fra 1862 (ved Embedet). — Præsteindberetninger 1755 (NM), 1758 (LA), 1809 (NM). — Museumsindberetninger af W. Mollerup 1893, C. A. Jensen 1913, K. V. Barfoed 1914. — Revideret af C. A. J. og V. H. 1929.

[1] Kronens Skøder II, 479. [2] Regnskabsbog i Vemmetofte Arkiv. [3] 1724 blev en Dør i Kirken tilmuret med Kridtkvadre (Rgsk.). [4] Beckett: Danmarks Kunst II, 182 f. [5] Brasch: Vemmetofte I, 201. [6] KhS. 5. R. II, 598. [7] Brasch I, 98.

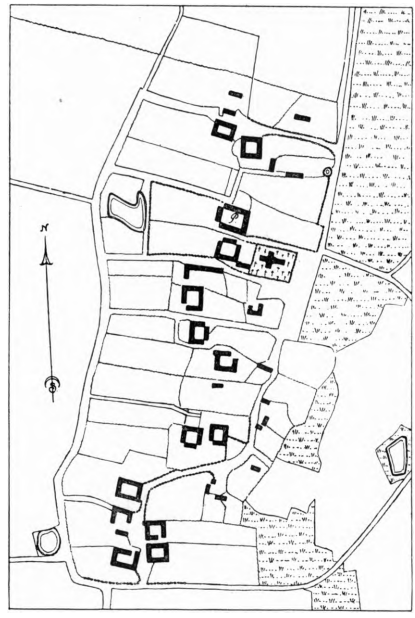

Fig. 13. Spjellerup 1779.